

NORGES HØYESTERETT

Den 23. oktober 2008 avsa Høyesterett dom i

HR-2008-01831-A, (sak nr. 2008/1097), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Ellen Katrine Hætta)

mot

A (advokat Erik Keiserud)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Flock**: Saken gjelder straffutmåling ved overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 3, hvor en sjåfør under kjøring på landevei som følge av manglende aktpågivenhet for sent ble oppmerksom på at en vanskelig trafikksituasjon lenger fremme krevde sterk reduksjon av hastigheten, med blant annet den følge at flere personer ble påkjørt og påført skader. Saken gjelder også krav om oppreisning fra en av de skadelidte.
- (2) Nord-Troms tingrett avsa 21. januar 2008 dom som for A hadde slik domsslutning:
”1. A, født 14.01.1946, frifinnes.”
- (3) Dommen ble avsagt under dissens idet rettens formann fant at A hadde overtrådt vegtrafikkloven § 31 jf. § 3 fordi han hadde startet oppbremsing på et for sent tidspunkt.
- (4) Påtalemyndigheten anket dommen til Hålogaland lagmannsrett, som avsa dom 16. mai 2008. Etter rettelse 28. mai s.å. har dommen slik domsslutning:
”1. A f. 14.01.1946 dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd jf § 3 til fengsel i 18 – atten – dager og en bot stor 10.000 – titusen – kroner. Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes i henhold av reglene i straffeloven §§ 52-54 med en prøvetid på 2 – to – år.
2. A f. 14.01.1946 idømmes tap av førerrett i 1 – ett – år fra dommen er rettskraftig. Til fradrag i tapsperioden kommer 6 – seks – måneder da førerkortet var beslaglagt. Som vilkår for å få førerkortet tilbake etter utløp

av tapsperioden må han avlegge delvis (praktisk) prøve, jf vegtrafikkloven § 33 nr 1 femte ledd jf forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv § 8-3 annet ledd.

3. A frifinnes for krav om oppreisningserstatning til B.

4. I saksomkostninger for tingretten betaler A til statskassen 5.000 – femtusen – kroner.”

- (5) Også denne dommen ble avsagt under dissens idet rettens mindretall, to fagdommere og en meddommer, stemte for at straffen ble fastsatt til ubetinget fengsel i 18 dager, og for at en av de skadelidte, B, ble tilkjent 45 000 kroner i oppreisning. I motsetning til flertallet fant mindretallet domfeltes kjøring grovt uaktsom.
- (6) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen og oppreisningskravet. Også domfelte har anket, og denne anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling – mangelfulle domsgrunner. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 29. juli 2008 at påtalemyndighetens anke ble tillatt fremmet, og at straffutmålingen skulle prøves på grunnlag av det faktum vedrørende hendelsesforløpet som lagmannsretten hadde lagt til grunn. Det ble også gitt samtykke til ny behandling av kravet om oppreisning, jf. straffeprosessloven § 434 første ledd bokstav c.
- (7) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (8) Før den kollisjon som domfelte forårsaket, hadde det funnet sted et sammenstøt på ulykkesstedet mellom to møtende personbiler, en nordgående Peugeot og en sørgående Mercedes. Dette førte til at ytterligere et par biler hadde stanset, og at flere personer befant seg i veibanen under forsøk på å få en skadet fører ut av en av ulykkesbilene. Om det som videre skjedde uttaler den samlede lagmannsrett:

”Fredag 17. november 2006 omkring kl 1700 var det på ulykkesstrekningen i X mørkt, med snø/sludd i luften, men greie siktforhold. Vegbanen var dels dekket av et lag med snø, dels bar og isglatt.

A og hans kone hadde kjørt fra Y og kom sørfra på vei mot Z. Vær- og føreforholdene hadde vært gode til de kom inn i X. A antar at han holdt ca 70 – 75 km/t på den aktuelle strekningen, som den gang hadde fartsgrense 90 km/t.

Da han rundet en svak høyresving på en liten høyde, hadde han fysisk siktlinje til en Mercedes som sto 450 m lenger fremme med fronten skrått nordover og litt ut i As møtende veibane, med bakparten skrått mot A. Lagmannsretten legger til grunn at Mercedesen ikke hadde tente nødlys bak, selv om dette er noe uklart. 440 meter fra Mercedesen åpnet siktlinjen frem til en Audi, som sto i As veibane med front mot Z og med nødlys blinkende. Til høyre for Audien lå en Peugeot i veigrøften, etter sammenstøt kort tid før med Mercedesen – som var forflyttet sørover som nevnt, mens Peugeotten havnet i veigrøften noe lenger nord. I møtende veibane for A sto også en Voyager litt nord for Mercedesen, litt sør for Audien og Peugeotten. Ved Audien sto to kvinner og to menn, som forsøkte å ta seg inn i Peugeotten for å hjelpe føreren ut. Lagmannsretten legger ut fra en samlet vurdering av vitneforklaringer om tid og trafikk, til grunn at det mellom A og for ham nærmeste bil, Mercedesen, ikke var møtende trafikk.

A hadde med oppgitt hastighet og målte distanser, nesten 20 sekunders mulig områdingstid fra han først kunne ha observert Audien med blinkende nødlys, til oppbremsingen måtte være igangsatt for å unngå å støte sammen med den – i følge politiets beregninger, som ikke er bestridt.

Men han ble seg ikke bevisst noe uvanlig ved trafikkbildet, før han var nesten på høyde med Mercedesen som sto med fronten nordover og litt ut i veibanen i hans møtende kjørebane, ca 36 meter sør for Audien med blinkende nødlys i As kjørefelt. Han klarte ikke å stanse; traff C som var i ferd med å sparke inn vinduet ved førersetet på Peugeot i grøften, med sidespeilet; D med fronten slik at hun ble slynget høyt opp i luften og etter saltomortale landet på ryggen i veibanen; deretter B med fronten slik at hun ble liggende på panseret da han støtte mot bakparten på Audien og reiste sammen med denne i 24,4 meter før hans egen Escort ble stående i grøften med front nordover, Audien tvers i veibanen med front svakt nordover. B lå på panseret hele tiden og havnet til sist foran og under Escorten.”

- (9) Om de skadene som ble forvoldt ved påkjørselen, heter det i lagmannsrettens dom:
- ”Bilene ble påført betydelig materiell skade, og As Escort ble kondemnert. C slapp skadefri fra hendelsen. D fikk et lite brudd i kneet, som fortsatt plager henne, mistet en fortann og ble forslått, men slapp svært heldig fra påkjørselen. B fikk brudd samt ledd- og korsbåndsskader i venstre kne, har gjennomgått to operasjoner, langvarig fysioterapi, 10 måneders sykemelding og sliter med fysiske begrensninger i sitt yrke som maler og psykiske problemer særlig i forbindelse med bilkjøring.”**
- (10) Lagmannsretten fant som nevnt at domfeltes kjøring innebar en straffbar overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 3. Når flertallet ikke fant at hans rolle kunne karakteriseres som ”kvalifisert klanderverdig”, ble det lagt særlig vekt på at han ”ikke ble seg bevisst at det var noe uvanlig ved trafikkbildet før han var nesten på høyde med Mercedesen”.
- (11) Påtalemyndigheten har under henvisning til Høyesteretts kjennelse i Rt. 2001 side 447 gjort gjeldende at lengre tids uoppmerksomhet innebærer en kvalifisert klanderverdig kjøring, som i dette tilfellet bør straffes med ubetinget fengsel. Det er tale om en grovt uaktsom skadeforvoldelse, som bør gi grunnlag for at skadelidte tilkjennes oppreisning etter skadeserstatningsloven § 3-5 første ledd. Forsvareren har stilt spørsmål ved om lagmannsretten kan ha lagt til grunn at Audien med blinkende nødlys har vært synlig sammenhengende for domfelte i de nesten 20 sekundene som er nevnt i lagmannsrettens domspremisser. Under enhver omstendighet bestrides at det er tale om en så kvalifisert uaktsomhet at det vil være riktig å utmåle en ubetinget fengselsstraff og tilkjenne skadelidte oppreisning for ikke-økonomisk skade.
- (12) Det fremgår av lagmannsrettens dom at retten foretok en omfattende befarings på skadestedet. Den aktuelle veistrekningen ble avsperrt og det ”ble foretatt rekonstruksjon av aktuelle posisjoner med biler og oppmerking i og utenfor veibanen”. Jeg er enig med forsvareren i at det i lagmannsrettens dom ikke uttrykkelig uttales at det var sammenhengende fri sikt frem til Audien med de blinkende nødlysene fra det omtalte punkt 440 meter syd for Mercedesen. Men det er ut fra sammenhengen all grunn til å lese dommen slik. Jeg nevner i den forbindelse at tingretten – både flertallet og mindretallet – ut fra befarings på ulykkesstedet gir uttrykk for at man kunne ”på hele strekningen observere nødblink til personbilen som var plassert på kollisjonspunktet”. Når flertallet likevel frifant A, skyldtes det at man var i rimelig tvil om nedbør, mulige brøytekanter, trafikk av personer i området umiddelbart bak de blinkende nødlysene og lys fra eventuelle møtende biler fratok ham muligheten for i tide å få øye på den bilen som var stanset lenger fremme i veien. Den samlede lagmannsrett la imidlertid til grunn at sikten ved anledningen ikke ble hindret av slike forhold. Jeg tilføyer at domfeltes forsvarer i sitt støtteskriv til Høyesterett heller ikke bestrider at de stedlige forhold gir mulighet for sammenhengende sikt frem til ulykkesstedet fra svingen 440 meter mot syd.

- (13) Ved bedømmelsen av domfeltes forhold må det legges vesentlig vekt på at han fortsatte kjøringen i samme hastighet til tross for at det lenger fremme i veien sto en bil med blinkende nødlys. Han startet ikke oppbremsingen før han var anslagsvis 40 meter fra denne bilen, som sto i hans egen kjørebane. Det var vanskelige kjøreforhold, og domfeltes bil hadde fortsatt en betydelig hastighet da den kjørte inn i bakparten på Audien og deretter sammen med denne bilen beveget seg videre i ca. 25 meter.
- (14) Ved kjøring i mørket vil synet av en stillestående bil lenger fremme med blinkende nødlys varsle en uoversiktlig trafikksituasjon, som både kan inkludere en sperret vei og personer både rundt bilen og ellers i veibanen. En slik situasjon tilsier at førere som nærmer seg, kjører slik at de om nødvendig er i stand til å stanse i tide. Domfelte har etter mitt syn på en graverende måte unnlatt å innrette sin kjøring etter dette, og det til tross for at han hadde rikelig tid.
- (15) Til veiledning ved straffutmålingen har påtalemyndigheten som nevnt vist til kjennelsen i Rt. 2001 side 447. I den saken hadde domfelte kjørt på og skadet en fotgjenger som på forhånd hadde befunnet seg i et fotgjengerfelt i mer enn fem sekunder. Straffen var utmålt til ubetinget fengsel i 21 dager, og domfeltes anke over straffutmålingen ble forkastet. Passering av fotgjengerfelt tilsier en skjerpet oppmerksomhet fra bilførerens side, og når uoppmerksomhet i en slik situasjon leder til påkjørsel, vil reaksjonen lett bli ubetinget fengsel. Manglende oppmerksomhet i en trafikksituasjon som i vår sak, kan skape en lignende fare for påkjørsel både av personer og av andre kjøretøyer, og jeg kan vanskelig se at det kan være grunn til å bedømme dette på noen mildere måte.
- (16) I det aktuelle tilfellet er det tale om en langvarig, kvalifisert uoppmerksomhet, som innebærer at domfeltes forhold må karakteriseres som grovt uaktsomt. Jeg er på denne bakgrunn kommet til at det må utmåles en ubetinget fengselsstraff, som passende kan settes til fengsel i 18 dager, slik påstått av statsadvokaten.
- (17) Skadelidte, B, har krevd oppreisning for ikke-økonomisk skade. Det følger av skadeserstatningsloven § 3-5 at den som forsettlig eller grovt uaktsomt har voldt skade på person, kan pålegges å betale en engangssum som oppreisning for ”den voldt tort og smerte og for annen krenking eller skade av ikke-økonomisk art”. Jeg har allerede ved straffutmålingen for overtredelsen av vegtrafikkloven § 31 jf. § 3 gitt uttrykk for at domfeltes forhold har vært grovt uaktsomt. Selv om denne uaktsomheten knytter seg til selve kjøringen, må det samme gjelde den skadetilføyelse som skal bedømmes etter skadeserstatningsloven § 3-5, jf. Rt. 1999 side 887 (på side 894-895). Når vilkårene for oppreisning er oppfylt, har skadelidte etter praksis i utgangspunktet krav på oppreisning, jf. Rt. 2005 side 104 avsnitt 52 med videre henvisninger.
- (18) Det er i rettspraksis etablert en normering av oppreisningen ved visse overgrep. Dette gjelder blant annet ved forsettlig og grov uaktsom voldtekt, jf. henholdsvis Rt. 2003 side 1580 og Rt. 2006 side 961, og foreldres krav ved forsettlig eller grovt uaktsomt drap på deres barn, jf. henholdsvis Rt. 2001 side 274 og Rt. 2006 side 61. Ved skade på legeme og helbred kan saksforholdet i den enkelte sak være så forskjellig at normering hittil ikke har vært aktuelt. En sammenligning med nivået på de normerte oppreisningsbeløp vil imidlertid kunne gi en viss veiledning også her.
- (19) Ved utmålingen av oppreisningen ved personskader må det etter mitt syn legges særlig vekt på omfanget og karakteren av de lidelser skadelidte er påført og på graden av

skadevolderens skyld. I tillegg må det legges en viss vekt på skadevolderens økonomiske evne.

- (20) I motsetning til de fleste saker hvor oppreisning er tilkjent ved skadeforvoldelse, er det i dette tilfellet ikke tale om en forsettlig skadetilføyelse, og dette må tillegges betydelig vekt, jf. Rt. 2006 side 961 om den tilsvarende problemstilling ved voldtekt. Som opplyst i lagmannsrettens dom, ble skadelidte påført brudd samt ledd- og korsbåndskader i venstre kne. Dette gjorde det nødvendig med to operasjoner og langvarig fysioterapi og førte til 10 måneders sykmelding. Hun har ikke full bevegelighet i dette kneet og har fortsatt psykiske problemer, særlig knyttet til bilkjøring. Domfelte har ingen forsørgelsesbyrde og oppga under ankeforhandlingen i lagmannsretten at han hadde en årlig inntekt på kr 430 000 og en mindre skattbar formue.
- (21) Ved grovt uaktsomme skadetilføyelser av denne karakter foreligger det liten praksis til veiledning ved utmålingen. Jeg er kommet til at oppreisningsbeløpet i dette tilfellet bør settes til kr 30 000.
- (22) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom – domsslutningens punkt 1 – gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 18 – atten – dager.
 2. A betaler oppreisning til B med 30 000 – tredvetusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.
- (23) Dommer **Bårdsen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (24) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (25) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (26) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom – domsslutningens punkt 1 – gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 18 – atten – dager.
2. A betaler oppreisning til B med 30 000 – tredvetusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.

Riktig utskrift bekreftes: